

Beata Grochala

Uniwersytet Łódzki

 <https://orcid.org/0000-0002-3885-8964>

beata.grochala@uni.lodz.pl

Wartościowanie w recenzjach awansowych w dyscyplinie sztuki muzyczne

Streszczenie. Celem artykułu jest analiza sposobów wartościowania w recenzjach awansowych, w dziedzinie sztuka, w zakresie sztuk muzycznych. Materiał badawczy stanowiło około 100 recenzji w postępowaniach awansowych doktorskich oraz habilitacyjnych w specjalności instrumentalistyka, wokalistyka, kompozycja. Podstawę teoretyczną badania stanowi klasyfikacja sposobów wartościowania w recenzjach awansowych autorstwa Ewy Szkuclarek-Śmiechowicz (2015). Wykorzystując wspomniany schemat analizy, wskazano cztery podstawowe obszary wartościowania w recenzjach awansowych w zakresie sztuk muzycznych (osoba, dzieło, technika wykonawcza i interpretacyjna, dorobek) oraz wyodrębniono środki językowe służące aksjologizacji.

Słowa kluczowe: recenzja, gatunek, wartościowanie, postępowanie awansowe

Evaluation in promotion reviews in the field of musical arts

Summary. The aim of this article is to analyze the ways of valuation in promotion reviews, in the field of arts in the field of musical arts. The research material consisted of around 100 reviews from doctoral and postdoctoral promotion proceedings in instrumentalism, vocalism, and composition. The theoretical framework for this study relies on Ewa Szkuclarek-Śmiechowicz's (2015) classification of ways of assessment in promotion reviews. Employing the aforementioned scheme of analysis, four basic areas of valorization in musical arts promotion reviews were identified (person, work, performance and interpretative technique, achievement) and linguistic strategies of pathologisation were delineated.

Keywords: review, sort of text, evaluation, promotion procedure

Recenzja to gatunek, którego nazwa wywodzi się od łacińskiego słowa *re-censio*, oznaczającego m.in. 'ocenę' (WSJP PAN). Rozwój tej formy wypowiedzi łączy się głównie z krytyką artystyczną – do najpopularniejszych, najbardziej znanych i najlepiej opracowanych pod względem analitycznym należą recenzje teatralne, filmowe, literackie etc. W dobie rozwoju dziewiętnastowiecznej prasy recenzja stała się nieodłącznym elementem gazety niezależnie od jej profilu. O popularności recenzji zwanych publicystycznymi świadczy także wielość tekstów naukowych im poświęconych. Wspomnieć warto zarówno prace językoznawcze (m.in. Krauz 2004, 2008, 2013; Pietrzak 2014, 2015; Kaszewski 2015a, 2015b), jak i literaturoznawcze (Matoga 2020), teatrologiczne (Skwarczyńska 1965), filmoznawcze (Zajdel 2021) i wiele innych. Co do zasady recenzja traktowana jest w nich jako gatunek publicystyczny bądź naukowy, „tekst, w którym prezentowane, omawiane i oceniane jest aktualne dzieło literackie, praca naukowa, książka, film, widowisko, koncert, wystawa [...]” (Krauz 2004: 135). Piotr Żmigrodzki zwraca jednak uwagę na odrębność recenzji naukowej, zbliżonej do szkicu czy rozprawy, w stosunku do recenzji dziennikarskiej, której celem jest poinformowanie o dziele i jego ocena – zachęcająca lub zniechęcająca do zapoznania się z nim (Żmigrodzki 2000: 137). O ile recenzje publicystyczne, jak wspomniano powyżej, stały się przedmiotem licznych opracowań analitycznych, o tyle recenzje naukowe nie są zbyt często przedmiotem refleksji badaczy. Elżbieta Sękowska w artykule dotyczącym stylu naukowego zwraca uwagę na brak na polskim gruncie opracowań poświęconych omawianemu zjawisku (Sękowska 2013). Naukowczyni przywołuje opinię rosyjskiej specjalistki w tym zakresie, Marii Kotiurovej, która uważa, że:

Recenzja naukowa pełni funkcję reprezentacji dzieła naukowego, jego oceny i interpretacji w globalnej przestrzeni wiedzy naukowej. Recenzja to dawno ukształtowany gatunek literatury naukowej, mocno skonwencjonalizowany na wszystkich poziomach budowy tekstu. Charakteryzuje się szczególnym słownictwem (chodzi przede wszystkim o szerokie wykorzystanie leksyki oceniającej) i typowymi strukturami gramatycznymi, dzięki którym ujawnia się dialogiczna natura tego gatunku. Recenzja jest odbiciem stanu nauki w danym okresie jej rozwoju, źródłem kryteriów oceny działalności naukowej i wymagań stawianych pracom naukowym. Recenzja może mieć charakter reklamy, jeśli na pierwszy plan wysuwa się chęć zainteresowania czytelników danym dziełem. Podstawowe funkcje recenzji – informacyjna i oceniająca – mogą być realizowane na różne sposoby, ponieważ jej kompozycja i wzajemny stosunek części podlegają wariacji. Jednocześnie w inwariancie strukturalnym recenzji harmonijnie łączy się informacja o treści nowej publikacji naukowej, analiza jej poszczególnych tez i całościowa ocena (Kotiurova 2010: 93–94; przekł. i cyt. za: Sękowska 2013: 22).

Wśród recenzji naukowych szczególne miejsce zajmują recenzje awansowe, które formułowane są w związku z ubieganiem się o przyznanie stopnia bądź tytułu naukowego. Po wejściu w życie tzw. ustawy 2.0 zyskały one charakter jawny i, co się z tym wiąże, stały się dostępne dla badaczy jako materiał analityczny. Dziwi jednak niewielka liczba publikacji na ten temat. Trzeba wymienić tu tekst Mirosława Ryszkiewicza (2020), a przede wszystkim artykuł Ewy Szkudlarek-Śmiechowicz (2015),

stanowiący bazę dla podjętych dalej obserwacji. Autorka odnosi się w nim bowiem bezpośrednio do sposobów wartościowania w recenzjach awansowych, co stanowi również przedmiot zaprezentowanych tu badań.

Wartościowanie jest procesem towarzyszącym niemal wszystkim czynnościom życiowym. Tomasz Krzeszowski wskazuje, że służy temu podstawowa skala „dodatni – ujemny”, która sprawia, że „ocenianie czyli wartościowanie stanowi inherentny, chociaż nie zawsze konieczny, element kategoryzacji, a tym samym konceptualizacji” (Krzeszowski 1999: 14). W literaturze przedmiotu proponuje się liczne, bardziej rozbudowane sposoby opisu wartości. Mowa zarówno o środkach służących wartościowaniu, jak i o klasyfikacji samych wartości (por. m.in. Puzyrnikina 1992; Laskowska 1992; Benenowska 2015). Jednak ze względu na przedmiot opisu wspomniana przez T. Krzeszowskiego skala ukazująca wartości jako skrajne punkty osi wydaje się najbardziej adekwatna. Głównym zadaniem recenzenta w postępowaniu awansowym jest bowiem wydanie pozytywnej bądź negatywnej opinii na temat dorobku kandydata do stopnia bądź tytułu naukowego.

Celem niniejszego artykułu jest analiza sposobów wartościowania w recenzjach awansowych w dziedzinie sztuka, w zakresie sztuk muzycznych. Materiał badawczy stanowi około 100 losowo wybranych recenzji powstałych w latach 2020–2023 w postępowaniach awansowych habilitacyjnych oraz doktorskich w dziedzinie sztuka, w dyscyplinie sztuki muzyczne. Recenzje awansowe zgodnie z obowiązującymi przepisami są udostępniane na stronach Rady Doskonałości Naukowej (RDN) oraz podmiotów doktoryzujących i habilitujących. Analizowane tu teksty pochodzą przede wszystkim z zasobów RDN, ale także ze stron Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi¹. Szeroki zakres dyscypliny sztuki muzyczne sprawił, że dla wiarygodności opisu badaniu poddano recenzje w procedurach różnych specjalności, m.in.: wokalistyka, instrumentalistyka (gitara, skrzypce, fortepian, wiolonczela i inne), kompozycja, dyrygentura.

Ze względu na specyfikę procedur awansowych w dziedzinie nauki o sztuce warto odwołać się do przepisów regulujących przyznawanie stopni naukowych. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w rozdziale V zatytułowanym *Stopnie i tytuł w systemie szkolnictwa wyższego i nauki*, stanowi m.in.:

Art. 186. 1. Stopień doktora nadaje się osobie, która [...]:

3) posiada w dorobku co najmniej:

- a) 1 artykuł naukowy opublikowany w czasopiśmie naukowym lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowej, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub

---

¹ Badanie rozpoczęto od recenzji opublikowanych na stronie AM w Łodzi. Analizy miały wówczas charakter pilotażowy i dotyczyły niewielkiej próby (około 20 recenzji). Ponieważ wyniki badań wstępnych były zadawalające, postanowiono poszerzyć badania o recenzje opublikowane na stronie RDN. Tam odnaleziono 597 recenzji spełniających kryteria doboru próby badawczej.

- b) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, albo rozdział w takiej monografii, lub
- c) dzieło artystyczne o istotnym znaczeniu [...].

Art. 219 1. Stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:
  - a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub
  - b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowym lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub
  - c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne [...].

Przywołane przepisy pokazują, że podstawą nadania stopnia doktora lub doktora habilitowanego może być dzieło artystyczne/ osiągnięcie artystyczne. We wspomnianych już badaniach E. Szkudlarek-Śmiechowicz analizie poddano recenzje z dziedziny nauk humanistycznych, w których zwyczajowo podstawowym elementem oceny są publikacje naukowe (artykuły, rozprawy, monografie). W postępowaniach awansowych w zakresie sztuk muzycznych najważniejszym elementem jest zaś dzieło artystyczne². To rozróżnienie w zakresie podstawy recenzji stało się przyczynkiem do przeprowadzenia swoistej analizy porównawczej, to jest do przyjrzenia się sposobom wartościowania w recenzjach w dyscyplinie sztuki muzyczne w kategoriach wskazanych przez E. Szkudlarek-Śmiechowicz (2015).

Badaczka wyodrębniła następujące elementy podlegające wartościowaniu w recenzjach awansowych w dziedzinie nauk humanistycznych:

1. Habilitant

- a) (wartościujące) nominacje + (wartościujące) określenia:
+ *znany i ceniony znawca; wyróżniający się naukowiec; rzeczoznawca; ekspert; erudyta...*;
– *nie jest osobą znaną*³;
- b) cechy intelektualne i osobowościowe oraz umiejętności i wiedza habilitanta:
+ *doskonałe kompetencje, nieustanny rozwój, zaangażowanie, solidny warsztat naukowy, różnorodność kompetencji naukowych...*;
– *niekompetencja, niekonsekwencja, słaba orientacja, brak kwalifikacji do...*

² Zgodnie z przywołaną ustawą osoba ubiegająca się o stopień doktora powinna przedstawić do oceny rozprawę doktorską. Tak dzieje się również w przypadku sztuk muzycznych, jednak przedmiotem rozprawy jest najczęściej wspomniane dzieło artystyczne. Recenzenci zaś traktują samą rozprawę marginalnie, dlatego w badaniu świadomie pominięto te fragmenty oceny.

³ Plus (+) dotyczy elementów wartościujących pozytywnie, minus (-) – negatywnie.

- c) działania tekstowe habilitanta
 + ma świadomość, słusznie zwraca uwagę na, nawiązuje do prac poprzedników, swobodnie porusza się w..., formułuje własną propozycję...;
 - popełnia rażące błędy rzeczowe, nie stawia podstawowych pytań badawczych, nie definiuje, nie wyciąga wniosków, nie docenia roli...;
2. Monografia/publikacja/rozprawa/dzieło
 + obszerna, nowatorskie, atrakcyjne, doniosłe naukowo, podejście całkowicie unikalne, dokonanie wybitne;
 - ma charakter odtwórczy, niekoniecznie właściwie skomponowane, niewiele wyników własnych...;
3. Dorobek naukowy
 + dojrzały, rozległy, imponujący, spójny, istotny wkład do wiedzy o..., na wyróżnienie/uwagę zasługuje...;
 - niewielki liczebnie, wtórny, rozproszony, niewystarczający...;
4. Sposób ujęcia tematu / analiza
 + analizy mają charakter odkrywczy, przemyślana argumentacja, dokładne i krytyczne omówienie, istotne wyniki badań...;
 - skrótość, dysproporcja, niedostatki warsztatowe, dużo uproszczeń i uogólnień, pozostawia uczucie pewnego niedosytu...;
5. Materiał
 6. Bibliografia / literatura
 7. Cechy formalne publikacji⁴ (Szkudlarek-Śmiechowicz 2015: 260-264).

Przeprowadzona analiza recenzji awansowych w zakresie sztuk muzycznych pozwala wskazać następujące obszary wartościowania wspólne z naukami humanistycznymi: doktorant/habilitant; dzieło; sposób prezentacji tematu (tu raczej ujęty jako technika wykonawcza); dorobek artystyczny (nie naukowy). Poniżej zaprezentowano wybrane przykłady ilustrujące sposoby pozytywnego oraz negatywnego wartościowania poszczególnych obszarów w sztukach muzycznych:

1. Osoba – doktorant/habilitant

Trzeba zaznaczyć, że w zakresie recenzji w sztukach muzycznych doktorant/habilitant to przede wszystkim artysta i na ten aspekt działalności kładzie się nacisk w prezentacji sylwetki. Osiągnięcia naukowe, kompetencje badawcze etc. opisywane są niezwykle rzadko. Poniżej zaprezentowano przykładowe sformułowania wartościujące dotyczące doktoranta/habilitanta:

Wartościowanie pozytywne:

- *dysonuje głosem o pięknej, czystej barwie;*
- *reprezentuje rzadko spotykany wachlarz umiejętności technicznych;*
- *(co świadczy o) skali talentu artystki;*
- *nienaganna dykcja;*
- *potrafi naprzemiennie śpiewać dźwiękiem klasycznym oraz deklamować;*
- *z łatwością pokonuje wszystkie zadania postawione przez kompozytorów;*
- *instrumentalistka bardzo sprawna technicznie;*

⁴ Ponieważ punkty 5-7 nie znalazły swojego odzwierciedlenia w recenzjach w zakresie sztuk muzycznych, nie zaprezentowano szczegółowo wyników analiz E. Szkudlarek-Śmiechowicz.

- *posiada dużą biegłość lewej ręki i urozmaiconą wibrację;*
- *umiejętności techniczne [...] są narzędziem używanym ze smakiem i elegancją;*
- *posiada umiejętność abstrakcyjnego przedstawiania własnych dzieł;*
- *jest laureatem wielu konkursów i festiwalii;*
- *wykazuje się dużą aktywnością naukową i popularyzatorską;*
- *inicjator;*
- *członek gremiów.*

Analizowany materiał dostarczył bardzo zróżnicowanego wachlarza środków służących wyrażeniu opinii o kandydacie. Trudno określić tendencje w sposobie konstruowania sądów oceniających w tym zakresie. Wyraźnie wskazuje się na umiejętności kandydata w obrębie reprezentowanej specjalności, rzadziej na udział w konkursach, festiwalach czy na członkostwo w gremiach artystycznych. Warto podkreślić, że w analizowanych recenzjach nie odnaleziono negatywnego wartościowania osoby (choć w badanym materiale znalazły się opinie z konkluzją negatywną).

2. Dzieło

Drugim elementem podlegającym wartościowaniu jest w przypadku recenzji w zakresie sztuk muzycznych dzieło. Jest to samodzielny element dokumentacji awansowej składanej przez doktoranta/habilitanta w postaci nagrania utworu (utworów) muzycznego (muzycznych) – albo autorskiego (w przypadku ubiegania się o stopień w zakresie kompozycji), albo własnej interpretacji (solo, w zespole kameralnym, z towarzyszeniem orkiestry etc.) dzieła. Ten fragment jest najważniejszym elementem recenzji – najwięcej tu elementów specyficznych, wynikających z przedmiotu opisu. Ponieważ trudno oddzielić dzieło muzyczne od jego wykonawcy, elementy wartościujące dotyczą w tym zakresie przede wszystkim interpretacji utworu i jego aspektów brzmieniowych. Mamy zatem do czynienia, podobnie jak w kolejnych fragmentach recenzji, z przekazem intersemiotycznym, w którym wielokrotnie terminologia muzyczna zostaje wpleciona w metaforyczne opisy dźwięków. Elementy te służą także wartościowaniu, co pokazują poniższe przykłady.

Wartościowanie pozytywne:

- *daje dowód kreatywności, wrażliwości;*
- *dowód umiejętności odczytania specyfiki muzycznego przekazu;*
- *świeżość podejścia do materiału muzycznego;*
- *ambitne przedsięwzięcie artystyczne;*
- *artystyczna kreacja;*
- *brzmi bardzo atrakcyjnie i jednolicie;*
- *nieźle postępuje się zapisem abstrakcyjnym;*
- *ciekawe frazowanie / solo harmoniczne;*
- *podoba mi się operowanie ciszą i przestrzenią;*
- *szacunek do szeroko pojętej tradycji muzyki;*

- *fascynująca, szybko się tocząca narracja;*
- *przykuwa uwagę słuchacza;*
- *pomysłowe i awangardowe;*
- *znakomita, niepokojąca muzyka;*
- *wieloznaczne, poetyckie.*

Wartościowanie negatywne:

- *nie jest przygotowane poprawnie;*
- *opis chaotyczny, niestaranny;*
- *nagranie przynosi rozczarowanie*
- *marzeniem byłoby nagranie ambisoniczne;*
- *niestaranność zapisów;*
- *niełatwe w odbiorze;*
- *zaledwie ułamek warsztatu kompozytorskiego.*

W prezentowanym materiale uwagę zwraca bogactwo przymiotników i przysłówków, tak wśród elementów wartościujących pozytywnie, jak i negatywnie. Często pojedynczy leksem mógłby sugerować wartościowanie negatywne (np. *niepokojący*), jednak kontekst wskazuje, że wartościowanie w aspekcie semantycznym „wychodzi” poza znaczenia słownikowe i buduje nowe – tu *znakomita, niepokojąca muzyka* bez wątpienia wartościowana jest pozytywnie. Co ciekawe, terminologia specjalistyczna, która może być niezrozumiała dla osób niezwiązanych z muzyką, dzięki połączeniu z elementami wartościującymi staje się sądem łatwym do odczytania w aspekcie aksjologicznym.

3. Sposób ujęcia – technika wykonawcza i interpretacyjna

Kolejny wskazany przez E. Szkudlarek-Śmiechowicz (2015) element recenzji, który łączy się z wartościowaniem, to sposób ujęcia tematu/ analiza⁵. W przypadku recenzji w zakresie sztuk muzycznych trzeba by mówić o sposobie ujęcia utworu muzycznego, czyli o technice wykonawczej i interpretacyjnej. Bardzo trudno wyznaczyć granicę między fragmentami recenzji, które dotyczą bezpośrednio wykonania ocenianego utworu, a częściami dotyczącymi techniki wykonawczej i interpretacyjnej. Struktura tekstu nie jest bowiem zazwyczaj poddana segmentacji, a ciągły opis nie sprzyja wyodrębnianiu przedmiotu wartościowania⁶. Niemniej poniżej zamieszczono przykłady aksjologizacji odnoszące się wprost do techniki wykonawczej i interpretacyjnej⁷.

⁵ W analizie E. Szkudlarek-Śmiechowicz (2015) jako trzeci element wymieniony jest dorobek. W przypadku recenzji w zakresie sztuk muzycznych waga dorobku zdaje się mniejsza niż utworu przedstawionego do recenzji, dlatego zdecydowano się na omówienie tych punktów w odwrotnej kolejności.

⁶ Analiza recenzji konsultowana była w zakresie muzycznym z pracownikami Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi.

⁷ Nie można jednak wykluczyć, że ten sam fragment recenzji będzie jednocześnie oceniał dzieło i technikę wykonawczą.

Wartościowanie pozytywne:

- *podstawowa idea została tu w pełni oddana;*
- *dzieło zostało bardzo dobrze zagrane i nagrane;*
- *duża doza wirtuozerii;*
- *dbałość o szlachetne brzmienie instrumentu;*
- *przekonujący sposób prezentacji;*
- *finezja registracyjna;*
- *proste środki muzyczne – czytelny i nieskomplikowany rytm;*
- *zastosowane środki przekazu nie pozostają bez wpływu na głębię przekazu i ekspresyjność muzyki.*

Wartościowanie negatywne:

- *[arpeggia skaczące – przyp. B.G.] przydałoby się grać czytelniej;*
- *warto byłoby zadbać o lepszą realizację smyczków;*
- *pochody szesnastkowe mogłyby być bardziej selektywne;*
- *pojawiły się drobne usterki intonacyjne;*
- *dźwiękowi brakuje czasem zróżnicowania kolorystycznego;*
- *silne przywiązanie do określonej skali może jednak nużyć – poczułem zmęczenie w chwili [...];*
- *niewygodna notacja dźwięków w skrajnych rejestrach.*

W zakresie techniki wykonawczej i interpretacyjnej odnotowano najwięcej przykładów wartościowania negatywnego (ich liczba jest zbliżona do liczby elementów wartościujących pozytywnie w tym zakresie). Pokazuje to, że w tym aspekcie oceny eksperckie dokonywane są najczęściej i w najbardziej różnorodny sposób. Może wynikać to z największych możliwości wyrażenia (nazwania) za pomocą środków językowych elementów techniki wykonawczej i interpretacyjnej. Są one bowiem dokładnie opisane w literaturze muzycznej (czy raczej opracowaniach dotyczących muzyki), co pozwala na wykorzystanie ustalonego zasobu leksykalnego i opatrzenie go elementami wartościującymi (głównie przymiotnikami i przysłówkami).

4. Dorobek artystyczny

Ostatni z elementów poddany wartościowaniu w analizowanym materiale to dorobek artystyczny, który odpowiada dorobkowi naukowemu w innych dyscyplinach. Dziwi niewielki zakres fragmentów dotyczących tego aspektu. Mogłoby się wydawać, że skoro doktorant/habilitant jest artystą muzykiem, to w tym zakresie recenzja powinna obfitować w elementy wartościujące cały dorobek artystyczny. Należy jednak pamiętać, że ocenie podlegają tylko elementy zapisane na trwałym nośniku. Zdecydowana większość koncertów nie jest rejestrowana, zaś recenzenci bazują jedynie na ogólnych informacjach zawartych w dokumentacji

(np. w autoreferacie). Odnotowane poniżej przykłady pokazują, że wartościowanie w tym zakresie ma charakter ogólny, przede wszystkim ilościowy.

Wartościowanie pozytywne:

- *z wielką przyjemnością wysłuchałem [...];*
- *kreacja artystyczna na wysokim poziomie;*
- *na uznanie zasługuje współpraca z.../wspólny występ z ...;*
- *konsekwentnie podąża obraną drogą artystyczną;*
- *duża aktywność koncertowa;*
- *repertuar przedstawia się interesująco i przekrojowo;*
- *imponujący.*

Wartościowanie negatywne:

- *ilość utworów w dorobku nie jest za duża;*
- *bardzo niewielka ilość wydarzeń;*
- *skromny;*
- *brak osobistych refleksji nad własną postawą estetyczną.*

Warto nadmienić, że wartościowanie negatywne w tym zakresie występuje w analizowanych recenzjach rzadko, co może świadczyć o pewnej specyfice omawianej dyscypliny. Trudno bowiem o wymierność osiągnięć w tym zakresie. Określenie dorobku jako *skromny*, *niewielki* rodzi pytanie o jego właściwą wielkość, a tej w muzyce, jak i w innych sztukach nie da się wskazać. Uwydatnia się tu prym jakości nad ilością, co wyraźnie przejawia się w omawianych tekstach.

E. Szkudlarek-Śmiechowicz (2015) wyodrębnia w swojej publikacji jeszcze trzy obszary podlegające wartościowaniu w recenzjach: materiał, bibliografia/literatura, cechy formalne publikacji. Ze względu na odmienny charakter omawianego dzieła elementy te nie pojawiają się w recenzjach w zakresie sztuk muzycznych.

Podsumowując, należy zwrócić uwagę na nieco odmienny zestaw elementów podlegających wartościowaniu w recenzjach z zakresu sztuk muzycznych w porównaniu z recenzjami w naukach humanistycznych. Wynika to przede wszystkim z przedmiotu oceny – dzieło muzyczne i dzieło naukowe podlegają zupełnie innemu sposobowi opisu ze względu na swój dźwiękowy vs. zamknięty w języku charakter. Trzeba jednak pamiętać, że ta odrębność nie przekłada się na przepisy w zakresie przyznawania stopni i tytułu naukowego. Te same procedury recenzyjne obowiązują dla wszystkich dyscyplin naukowych. Sądzę, że warto by przeanalizować recenzje awansowe także z innych dyscyplin (nauk przyrodniczych, technicznych, medycznych etc.), aby odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób prowadzone jest w nich wartościowanie, które jest elementem konstytutywnym recenzji. Lektura recenzji dotyczących sztuk muzycznych pokazuje, że stosowane w nich językowe środki aksjologizacji są zbliżone do tych, które wskazała E. Szkudlarek-Śmiechowicz (2015) dla nauk humanistycznych, choć widać w nich większą metaforyzację języka. Wniosek ten nie dziwi, trudno znaleźć w ograniczonym zasobie słownika zupełnie nowe środki wartościujące.

Ciekawszy dla dalszych badań wydaje się przedmiot oceny, stąd wspomniany postulat kompleksowych badań nad recenzjami awansowymi, które mogłyby przyczynić się do jak największej obiektywizacji tego typu dokumentów.

Źródła recenzji w postępowaniach awansowych

<https://radon.nauka.gov.pl/>

<https://www.amuz.lodz.pl/index.php/pl/home/tytul-profesorskie-doktoraty-i-habilitacje>

Literatura

- Benenowska I., 2015, *Wartościowanie w listach Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej*, Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego.
- Kaszewski K., 2015a, *Ewolucja wzorca gatunkowego recenzji gry komputerowej (1995–2015)*, w: W. Godzic, A. Kozieł, J. Szyłko-Kwas (red.), *Gatunki i formaty we współczesnych mediach*, Warszawa: Poltext, s. 101–115.
- Kaszewski K., 2015b, *Recenzja gry komputerowej – między techniką a kulturą*, w: D. Ostaszewska, J. Przyklenk (red.), *Gatunki mowy i ich ewolucja*, t. 5: *Gatunek a granice*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 107–117.
- Kotiurowa M.P., 2010, *Stylistyka naukowej rieczci*, Moskwa: Akademia.
- Krauz M., 2004, *Recenzja – gatunek naukowy, krytycznoliteracki czy publicystyczny*, w: M. Ruszkowski (red.), *Wielojęzyczność w perspektywie stylistyki i poetyki*, Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, s. 135–151.
- Krauz M., 2008, *Wartościowanie w recenzjach publicystycznych*, w: I. Szczepankowska (red.), *Styl a semantyka*, Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, s. 250–264.
- Krauz M., 2013, *Językowe i pozajęzykowe wykładniki ramy finalnej w recenzji prasowej*, „Słowo. Studia Językoznawcze”, nr 4, s. 84–97.
- Krzeszowski T., 1999, *Aksjologiczne aspekty semantyki językowej*, Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Laskowska E., 1992, *Wartościowanie w języku potocznym*, Bydgoszcz: Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy.
- Matoga P., 2020, *Od czego zależy charakter recenzji? Analiza funkcjonowania gatunku w czasopiśmie XIX i XX wieku*, „Białostockie Studia Literaturoznawcze”, t. 17, s. 131–147. <https://doi.org/10.15290/bsl.2020.17.09>
- Pietrzak M., 2014, *Recenzja i felieton na tle przemian prasy polskiej, kilka uwag z ewolucji gatunku*, „Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego”, t. 60, s. 251–262.
- Pietrzak M., 2015, *Oblicza recenzji drugiej połowy XIX wieku na przykładzie twórczości publicystycznej Henryka Sienkiewicza*, w: D. Ostaszewska, J. Przyklenk (red.), *Gatunki mowy i ich ewolucja*, t. 5: *Gatunek a granice*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 316–325.

- Puzynina J., 1992, *Język wartości*, Warszawa: PWN.
- Ryszkiewicz M., 2020, *Grzeczność akademicka. Retoryczna analiza recenzji w postępowaniu habilitacyjnym*, „Res Rhetorica”, nr 7 (3), s. 16–31. <https://doi.org/10.29107/rr2020.3.2>
- Sękowska E., 2013, *Z historii stylu naukowego – początki recenzji językoznawczej*, „Poradnik Językowy”, nr 7, s. 21–30.
- Skwarczyńska S., 1965, *Wstęp do nauki o literaturze*, t. 3, Warszawa.
- Szkudlarek-Śmiechowicz E., 2015, *Wartościowanie w recenzjach naukowych (na podstawie recenzji w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego)*, w: M. Karwatowska, R. Litwiński, A. Siwiec (red.), *Człowiek, zjawiska i teksty kultury w komunikacji społecznej*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 251–268.
- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dziennik Ustaw 16 marca 2021, poz. 478.
- WSJP PAN – Żmigrodzki P. (red.), *Wielki słownik języka polskiego*, <http://www.wsjp.pl> (dostęp: 27.03.2024).
- Zajdel J., 2021, *Stefan Morawski o filmie i krytyce filmowej*, „Przegląd Kulturoznawczy”, nr 3 (49), s. 599–621. <https://doi.org/10.4467/20843860PK.21.041.14361>
- Żmigrodzki P., 2000, *Przemiana czy upadek recenzji językoznawczej? Uwagi metalingwistyczne*, w: D. Ostaszewska (red.), *Gatunki mowy i ich ewolucja*, t. 1: *Mowy piękno wielorakie*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 136–145.

